अम्मेंबळ सुब्बराव पै कोंकणि बाळ पुस्तक माळा — 2

2HH3
L.H->Dev
NAG

[illegible].एन. कामत

संपादक मंड़ळि

बस्ति वामन शेणाइ (गौरव संपादक)

सांदे

के. बालकृष्ण शेणाइ (प्रबंधक)

के. वेंकटेश कामत (निदेशक)

एच राघवेन्द्र राव (संचालक)

चंद्रमति एस राव

नागराज राव जवळि

वेंकटेश एन् बाळिगा

L: B09 - R09 (Dev. 19)

अम्मेंबळ सुब्बराव् पै
कोंकणि बाळ पुस्तक माळा - 2

एम. एन. कामत

लेखक
नागराज राव जवळि

प्रकाशक
केनरा हायस्कूल शताब्धि प्रकाशन
कोंकणि विभाग ए. एस. आर. पै. रोड़, मंगळूर

M.N. Kamath written by Sri. Nagaraj Rao Jawali
Published by Canara High School Centenary Publications and Konkani Dept. A.S.R. Pai Road Mangalore 575 003

First Edition 1996

Copies 1,500

Cover page painting by Sri G.P. Shetty

Price Rs. 8.00
At concessional rate for Canara Students Rs. 6.00

Printed by: Codeword Process & Printers, Coelho Lane, Falnir, Mangalore - 575 001.

2AH3
L.H-) Dev
NAG

प्रकाशकालिं उत्रं

आमगेल्या केनरा विद्यासंस्थेचे संस्थापक दि. श्री अम्मेंबळ सुब्बाराव पै. धर्म, सत्य आनि निष्ठा हीं तीनी तत्व आदर्श तांगेल्या जीवितांतु पालन करनु आयिले. आनि तंगेल्या कालाचे आनि मुखावैले पीळिगेचे समाजाक, मार्गदर्शक दावन् राविले एक द्रुव नक्षत्र सारकेचे महापुण्य पुरुष. विशाल जगत्याच्या महान मानव समुदायक बरेपण दावचाक विद्यादानचि मुख्य आनि विद्या संपन्नता मनुष्याल्या आर्थिक आनि सामाजिक विकासाक अती अगत्य मळ्ळेले चिंतप ताँगेले जीविताचे उद्देश आशिलो. तान्त्रि स्थापन केल्लेले केनरा हाईस्कूल विद्या संस्थे, केनरा बैंक हीं दोनि संस्थे आजि जगारि ख्यातिवंत दावनु आस्साति. हीं दोनि संस्ताा स्थापन करतानायि दि. पैंनि "बहुजन सुखाय बहुजन हिताय", महळेले तत्वादर्श वावराड्यांक मार्गदर्शि सूत्र दावन् दिलेलें. तें आजिकयि ऊर्जितांत आसा. श्री अम्मेंबळ सुब्बाराव पैलि माय-भास कोंकणि

1) कोंकणि स्वतंत्र भास अशें केंद्र सहित्य अकाडेमिन मान्यता, दिल्ला.

2) कोंकण्यालें कुळार गोंयांतू राजभास अशें स्थान मेळां.

3) भारत देशाच्या संविधानाचे 8 वे वळेरिंतु कोंकणि भास मेळोनु घेवनु कोंकणिक 18 राष्ट्रीय भाषे पैकि स्थान मेळां.

4) 1995 दशंबर मैन्यांतु मंगळूरांत वैभवपूर्ण आनि अर्थपूर्ण रीतिरि पैलें विश्व कोंकणि सम्मेळन चलनु आयिलें. हाजे निमति जगारि आशिले कोंकणि समाजांतु एक नवो उत्साहु आनि नवि जाग्रति उद्वेन् आयलयां.

आमगेले संस्थापकाले मायभास कोंकणिचे सर्वांगीण उद्दीपन करचे दृष्टिन, केनरा हाईस्कूल कोंकणि विभगा घडोवन् हाळळां. कोकणि विभाग वेवेगळे कारयक्रमाचे रुपरेखा, योजना कार्यगत करचे प्रक्रियांतु एकमेळ आसुनु चेलचे खातिर काम करताचि आसा.

कोंकणि विभागान

1) कोंकणि डिप्लोमा क्लास आनि विद्यार्थिंक कोंकणिँतु मुळावें शिक्षण तरगत्यों प्रारंभ केल्याति

WORLD KONKANI LIBRARY
Accn No : 002443

2) संस्थापकाले जन्म
दिवसाचे कोंकणि जानपद कला उत्सव करचे.

3) कोंकणि भास, संस्कृति कला, सहित्य जानपद नंता समाजाचे बरेपणा खातिर विंगविंगड क्षेत्रांतु सेवा दिलेले ख्यात कोंकण्याले उडगासु शाश्वत उरचे खातिर तांगेल्या जीवन वृत्तांत दिवचिं बाल साहित्याचे पुस्तकांक प्रकाशनाक योजना शुरु केलां.

हया सर्व योजनेक कोंकणि जनाले आनि संस्थाचें फाटबल जरुर आसा. कर्नाटक कोंकणि साहित्य अकाडेमिन आमगेलें योजनेक फाटिंबल दिल्ला. तशीचि इतर संघ-संस्थेचे आनि कोंकणि महाजनाले सहाकारु आशेनु हें सान पुस्तक तुम्गेले हस्तातुं दवरतातिं.

देवु बरें कोरो.

प्रकशक

केपुळ दिनेश नायक

केनरा हायस्कूल शताब्धि प्रकाशन (कोंकणि विभाग)

संपादकालिं उत्रं

केनरा हाईस्कूल विझा संस्र्थचया प्रशसक मंडळिचे तर्फेन (वतीन) केनरा हाईस्कूलाचे कोंकणि विभाग, कोंकणिचे साहित्य, संस्कृति कला आनि लोकवेदाचे उदर्गति खातिर थोडे मेट काडचाक शुरु केलां. आत्तचिं i) कोंकणि डिप्लोमा कोर्स

ii) मुळावें तरगतिच्या विद्यार्थिंक कोंकणि शिकप आनि ताका दावका दालेलें Text बूकं प्रकाशाक हाडल्यांति. हें वरस देकुनु संस्थेचो संस्थापक महान पुरुष श्री अम्मेंबळ सुब्बराव पैं हांगेल्या जल्मलेले दिवसु कोंकणि जानपद कला उत्सव सप्ताह आचरण करचें ठरैलां

कोंकणि समाजाचे आम्गेले मालगडयानिं धार्मिक, साहित्य, कला,सांस्कृतिक श्रेत्रांतु तर्शींचि सामाजिक आर्थिक, वाणिज्य, बेंकिंग, विझा, वैद्यकीय, आरोग्य सेवा, कृषि, अंतराष्ट्रीय व्यवहार क्षेत्रांतु मस्त इतलें काम करनु राज्यांतु आनि देश - विदेशांतु नांवादिक दाल्लें. कोंकणि समाजाक भरमेचे स्थान मेळ्ळेलें मात्रृ नंय् तान्नि समाज आनि परिसर श्रीमंत केल्लां. विविध क्षेत्रांतु नाव जोळ्ळेल्या माल्गडे

कोंकण्यालों उडगासु मुखावैले पीळिगेक परिचय करनु दिवचे दिर्शेंतु तांगेले जींवन वृत्तांत ल्हान पुस्तका रुपारि प्रकाशाक हाइचे काम कोंकणि विभाग करता.

ह्या योजनेक दुडवाचे आनि जीवन वृंत्तात संग्रह करचे विष्य प्रामुख्य दावनु आस्सा. केनरा हाईस्कूल एसोसिऐशन प्रशसक मंडळि आनि कर्नाटक कोंकणि साहित्य अकाडेमिनिं ह्या पुस्तक प्रकाशन करूंक मुकारसुनु आयल्याति. श्री एम.एन. कामत हांगेले विशयांतु माहिति संग्रहकरनु, वगीचि पुस्तक चपिसुचाक उमेदि घेलिले श्री नागराज राव जवळि, गोम्टे करनु मुद्रण करनु दिलले मे! कोडवर्ड प्रोसेस् अनि प्रिंटर्स हांका आनि मुख चित्र सुंदर करनु दिलले श्री जि.पि. शोष्टि हांका आम्मि देव बरें कोरो म्हण्ताति

बस्ति वामन शेणाइ
गौरव संपादक

प्रार्थने - 1

सरिदारि तप्पदंते-करुणा किरण बेळगु मुंते ।।पल्ल।।
मरुळादे सुत्ति बळली - संसार यात्रेयल्लि ।
मनेदूर उळिदुदल्ली - घनघोर कत्तलल्लि ।।२।।

हगलेल्ल बेळगुतिरलु - जगवेल्ल नन्नदेंदे
बलु हिग्गि गर्वदिंदें - निन्ना स्मरणे यिरदे मरेदे ।।२।।
अपराधवन्नू क्षमिर्सी -कृपेदोरू कत्त-लल्ली,
मरुगे घोर मळेगे - गिरिकांतारगळिगे होळेगे ।।३।।
पारागि मुंदे नोडे - मुद मीरि रवियु मूडे ।
नगुव निन्न मोरे - नन्न आत्मके ध्रुवतारे ।।४।।
वलुदूर नोडलेंदू - नानाशिसिल्लविंदु
इदोन्दे हेज्जे तोरे - देवा मुंदे निन्न दुरे ।।५।।

(मूलः कार्डिनल न्यमानालेंः लीड् कैंडलि द लैंट)
अनुवादकुः एम.एन कामत)

प्रार्थने - 2

ऐल्लि मनकळुकिरदो, ऐल्लि तले बागिरदो,
एल्लि तिळिविगे तोडकु तोरदिहुदल्लि,,
एल्लि मनेयोक्कट्टु संसार नेलेगट्टु,
धूळोडेयदिहुदो ताना नाडिनल्लि
एल्लि सत्यदगाध नेलेयिंद सविवातु
सल्ललित नडेयिंद्र मुंबरिवुदल्लि
एल्लि दणिविरद साधनेय सफलते कडेगे
तोळनीडिहुदो तानानाडिनल्लि
एल्लिसुविचार जलदोसरु निर्मल हारिदु
काळुरुड़िय मरळोळिंगि केडदल्लि
एल्लि नीनेम्म चिंतनवनुदयमद सुवि
शालतेय पूर्णतेगे मुन्नडेसुवल्लि
अल्लिया बंधनरहित सुखद स्वर्गदलि
पालिसै पित! नम्म नाडेच्चरिसलि

मूल : रवींद्रनाथ टागोराले गीतांजलि

अनुवादकु : एमः एन कामत्

हाँव दोनि आवसुलो पूतु. कोंकणी माकका जन्म दिल्लेलि आवसु . कन्नड पोस्की आवसु . कोंकणींतु नाँव ताकीत साहित्य आस्ल्ये पूर आशिले... जाल्यारि आवसूले चीवांतु दूद ना, कोंकणिंतु साहित्य ना, तीणे हें विषयांतु माक्का कन्नड आवसुलें होंटिंतू घाल्लें. हीं आवसु जाल्लारी पयस्विनि केद्धना सक्क नाात्तिलि - अश्शी महोणु राष्ट्र कवि मंजेश्वर गोविंद पैन १९५० इर्स्वींतू मुंबयी सभाभवनांतु जाल्लेले ३४ चे कन्नड साहित्य सम्मेलनाचे अध्यक्षु जावनु संगिले उत्तर हें.

कोंकणि मातृभाषा जावनु, कन्नड भाषांतु बरेता अश्शिलो सक्कड कोंकणी लोकाचे मना भित्तरी आश्शिलो खंतिचि पैन हाँगा सांग्ल्या. कसल्या महळरी कन्नड साहित्याचे नवोदय कालवेळयारी आम्गेले 'कन्नड जिल्यांतु-कन्नडा खात्तिरि काम करता आशिले लेगांतु कोंकण लोकु चड आशिलो. तांतूचि आमगेले कन्नड जिल्लेचे तीन रत्न अथवा तीन मूर्ति म्होणु प्रसिद्ध जाल्लेले म्हळारी सर्वश्री मंजेश्वर गोविंद पै, पंजे मंगेशरायु, आनि एम. एन. कामतु. हान्नि नैशी उळ्ळाल मंगेश रायु, उग्राण मंगेशरायु, बग्लेकर नारायण कामतु हान्नि आनिक मस्त जन

कन्नडांतु बरैता आशिशले मालगडे मनीष हान्निं एकला एकला गोम्मट मूर्तिचि.

कोंकणि लोकु गोयांतुल्यान कन्नड जिल्लेक येव्नु राव्चा आरंभ केल्लेले नंतर व्यापारांतु तांगेले हाथगुण दाक्कोचाक प्रारंभ केल्लो. व्यापारु क्षेत्रांतु संपूर्ण मुकारी आयले. दूसरे धर्मांचे जनावोट्टुचि मेळनु समज्णिक स्वभावु दाकैलो. तज्जो वोट्टीच कन्नड भाषावयरी तांगेले प्रभुत्व साधिसिलें. तें भाषेवयरी आशिले आपार अभिमानु आनि मोगानि मस्त साहित्य सृष्टि केल्लें.

पै, पंजे आनि कम्ति - हांगेलि एक एकयाकालि विंगविंगड वाट् एककैक साधना, राष्ट्र कावि गोविंद पैन काव्य, नाटक आनि संशोधना क्षेत्रांतु नाँव गेनु “ज्नानाचो रुकु” म्होणु प्रसिद्ध जाल्लो. पंजे १९०० इस्वीतुंची “साकुतायी” म्हळेले एक कणि प्रकट कोरनु कन्नड साहित्यांचि सर्वप्रथम काणि बरेलेले म्होणु नाँव गेत्तिले “सरस्वति पुत्रु” आनि एम एन कम्तिले साहित्याक नाटक, चर्डुवाले साहित्य, फर्डि म्होणु मस्त तोण्ड आस्स. तश्शि जाव्न, तो काम-तरु म्हळारि कल्पवृक्षु.

एम. एन. कम्तिलें पूर्ति नांव मुण्डकूर नरसिंग कामतु. तंगेले नावा मुकारी आशिलें हें मुण्डकूर, कार्कळा लाग्गि आश्शे एक सान गाव्चे नाँव. तैंय अशिले श्रीनिवास काम्ति आनि तुंगभद्राक एकळो चार्को जाव्नु मार्चि तीन तारीकंत् १८३३ नरसिंग कम्तिले जनन जाल्लो. श्रीनिवास कम्ति संस्कारवंतु. तांका संस्कृत भाषा आनि साहित्याचे विशाल ज्नान आशिलें. तांगेले चर्डाक तान्नि रामायण, महाभारत, कुमारव्यास आनि जैमिनि भारताचे कता पूर्ति सांग्ताचि सानपणारिचि चांग संस्कारु दित्ता आश्शिलें.

नरसिंगु प्राथमिक स्कूलांतु आशिले वेळयारीचि, तांगेले आवसु मोरनु वच्चुनु तांका अम्माले मोगु मेळनि. श्रीनिवास कम्ति तांगेले चर्डाक चाँग शिक्षण दिवोसुचे कारणानि चर्डा गेवनु कोडियालाक आयले. तैंयचे मुनिसि पालटींतु महयनाक सह रुप्पयाचे संबळावयरी वाक्सीनेटर जावनु कामाक मेळ्ळेंती. भवंति रोडारी आश्यिलें एक सान घरांतू तांगेलें वासु. धर भारी सानू, जाल्लारी दुर्बळपण मात्र होड.

शिक्षण खातीर नरसिंग कम्तिक तांगेले अन्नान केनरा हायस्कूलांतु भरती केल्लो. वोट्टु तें १८९७ तुलान २८९९

(1997-1899) तौं संग्वडि शिक्ता आशिलो म्हळारी मंजेश्वर गोंविद पै कम्तिले विषयांतु सुमार ४१ (41) वर्षा नंतर ताग्गेलोचि एक भाव चित्र उक्तवण करताचि तांगेले हायस्कूल विसु उडगासु करनु घेत्ताचि अश्शी मणंताति.

"हात आनि पाय्काक कंकण घालनु स्कूलाक येत्ता अशिलो सपूरु, गुड्डों चल्लों, जाँवनु आशिलों कम्तिक कंकण घालनु धेवचे अश्चासु सोळळेले आंमि तमाषा करता आश्शिलें" म्होणु तान्नि सांगताति अश्शि सांगताचि ताँगेंले तो दिसु उडगासु कोरनु घेत्ताति २८९९इस्विंतु पै आनि कम्तिन ओट्टु मेळनु "ऐंजल, म्हळळेले हात्तान बरेलेले एक इंगलिश पात्रिक प्रारंभु केल्लेले आस्स कैं. तेल मेळळेले दिसूचि शनिवारु मळळेले मण्के लेखन मेळळेले तॉवळि तें पत्रिक बायि्र एत्तलि. नाँव बदलाय्सुन बरोका म्हळळेले मात्र नियमु.

ह्या पत्रिकांतू कँम्तिले गुप्तनाँव "रोबिनरेड ब्रेस्ट". हें एक पक्षीुचे नाँव. प्रकृति वयरि आशिलें ताँगेले मोगु हें नाँव सोड्डुन गेत्तिलाँतुचि दिस्ता. मुकारी तन्नी बरेलेले साहित्याँतु हें समचि प्रकट जात्ता. हें पात्रिकाँतु तान्नी चारि इंगलिष पद बरयला. "The Gods Light house", 'Creations'

'The Kingdom of Heaven like unto a net' आनि 'Snail' सोमेश्वर शतक महळेले कन्नड पुस्तकांतुले ''क्षितियम शोधिसलक्कुमं अनि 'धरेये बीजव नुंगे 'पद तन्नि इंगलीषाक भाषांतर केल्लेले आस्सा.

हें पद बरेयताना ताँका सोळा वरस मातृ जाल्लयारी ताँगोलि कविता प्रायेक मिक्वलेले प्रबुद्ध रचना जाँवनु अश्शिले म्होणु पैं सँगतातित. हें युवकवि लोकांक साहित्याचे प्रेरण दिल्लेले मनिष म्हळारि तेद्धाना केनरा हाईस्कूलांतु कन्नड पंडितु जावनु आश्शिले मालगडे बण्वाळ वामन बाळिगा मास्टरु आनि इंगलिष शिकैताले बण्वाळ पुंडलीक बाळिगा मास्टरु. शिक्तले चर्डुवाँले मनाँतु साहित्याचे विषया वायरि मस्त अभिरूचि यवचे तश्शी तान्नि पाठु करतालेति.

मोगाचे दोस्त जावनु आश्शिलें पैं आनि कस्तिक थोड वेळे लड़ाईवरी जाँत्तालें जाल्यारी एकपठीक मात्र ''भाण्डेचे हेकडे दोनि भाग जावनु गेल्लले न्हय कड्ऱि तेकडे परत वोट्टु जावचे तश्शी तान्नि एक जात्तालेर्ची''. अश्शि म्होणु पैची सांग्ताची. मुकावैले शिक्वणि खातिर काम्ती संत लुविस कालेजाक मेळळेति, पै सरकारी काँलेजाक मेळळेति. संत लुविस काँलेजांतु

काम्ति एप.ए. परीक्षेक बस्लें. एफ.ए परीक्षा म्हळारी आत्तांचे पि.यु.सि परीक्षेक समजावनु आश्शिले शिक्वण. कम्तिले शिक्वण दुर्बाळपंणा निमित्त हाँगची सांप्ळे.

एफ.ए. परीक्षा जाल्ललें वेळेरि कम्तिले जीवनांतु एक घटन चल्ली. कम्तिले आनु भारी शिस्ताचो. पुत्तान शिसतु पालन कोरचे अपेक्षा करतालो. पुत्ताक अनेक रीति निर्बन्धु. खेळु, संगीत नज्ज. समयाचे दुरुपयोगु कोरचा नज्ज आश्शि सक्कड. एफ. ए. परीक्ष जाल्लले दिसु दोस्ति सांगाति कम्ती सुखेपटि बंदराक गेल्लो. कम्तिले अन्नाक हो विषयु तांगेले दोस्ता मुखांतर कोळनु तांका कोप मस्तिण्का चळळो. सांजवेळारी घरा आचिल्लोचि पुत्ताले वैयरि प्रश्नाचे पाव्सु रखैलो. ताज्जवोट्टु पेट्टा गौजि. हेंचि कारणानि पूतु साँगन करनाशि गाँव सोणु धाव्नु गेल्लो. कम्तिले आन्नानि पुत्ताले विषयु आलोचना करना जाल्लारिचि रात्ति वेळारि बप्सुले हृदयांतु तळमळु सुरु जाल्लों. दोन्नी दिसा तुलान कामाक रज घाल्नु पुत्ताक सोद्दूचाक हाँगेले - ताँगेले घरा भायरि बोव्चाँक आरंभ केल्लो. कैं गेल्लारीचि पुत्ताले सावळि ना समाचारू ना, कम्तीले बाप्सूले हृदयु पुत्ता खात्त्रि रडता आश्शिलें.

हें मध्ये वॉरिंतु एक समाचारु प्रचारु जाल्लों. नरसिंगु क्रिश्चियन धर्माक मेळ्ळों कैं म्हळोलो समाचारू आय्कुनु मस्त जन इगर्जिक धावलें आनि विचारण केल्लें. पाद्रीन हो खबर न्हय म्हळारीचि जनाक संशय. आनीक मस्त दिसु जाल्लें नंतर श्रीनिवास कान्तिक कार्कळ तुलान एक कागत आयलें. तें वाज्जिलें वेळारि तांका स्वर्गाकचि उजजों लावचे तितलों संतोषु जाल्लों. विषयु इतलेंचि : आन्नालें हाथ्यांतु सम्ा पेटटु खाल्ललो नरसिंगु, कोपान ताग्गेले आवसुले कुलारा जाल्ललें कार्कळाक सीदा गेल्लों. तैं तॉगेलें बुध्वंतिकायान भाषण आनि संगीता मुखांतरि कार्कळाचॉक तॉंगेले कडे आकर्षित केल्लें. हें चर्डालें उतरॉंचे मोडिक पिश्शे जाल्ललें कॉंय बरी चर्ईव मात्र न्हॅंय. कन्नड जिल्लेचि सारस्वेतालें इतिहासु बरोंनु नॉंव गेत्तिलो कुडवा वरी ताग्गेले कडे आकर्षितु जाल्लों. कितलें मळयारि तान्नि तॉंगेले धुव्वेक हे चल्याक धारवत्तून दीवनु, जॉंवथ कोरनु गेवचे म्होणु आश्यारि श्रीनिवास कन्तिक कागद बरयालें. हें प्रसंगा निमित्त जावनु कृष्ण कुडवालि चेल्लि अनसूया बायि नरसिंग कन्तिलि बायल जाल्लि.

पुडे दुर्बाळपणं, ताज्जवैरि आत्त संसारि दस्सर. शिक्वणि

मुकारसुचे तश्शि ना. आनि आश्शिले एक्की वाट म्हळारि काम सोदूदूनु वच्चें. तश्शी कम्ति बोंबाय गेल्लों. तैं "रोस एण्ड कंपनी" म्हळले संगीताचे वादय कोरनु विक्चे एक संस्थांतु गुमास्तु जावनु कामाक मेळ्ळो. तैं आश्शिलें दोनि बर्षातु कम्ति मराठि वज्जुचाक आन्नी बरोचाक शिकलों. तैतुलान तांक कलकत्ताक वर्ग जाल्लों. कलकत्तांतु तान्नि आठ वर्ष आश्शिलेंति. कम्तिलों ज्नानाचि तानि केदनाचि सुकचि नहँय्. तैं तान्नि बंगालि भास शिकलेंति. हाज्जे निमित्त आमका आनि कमतीक मस्त उपकारु जाल्लों. मराठि आनि बंगालि भाषेंतु आश्शिलें नाटक आनि कथा वाज्जूनु तान्नि कन्नडाक भाषंतर केल्लें. प्रसिद्ध लेखक रवींद्रनाथ टागौर आनि बंकिमचंद्र हाँगेले मस्त पुस्तकाँच रुपांतर केल्लें. तैं कालांतु बोंबै आन्नि कलकत्ता दोनि गाँव राष्ट्रीय अभिमानाक, भाषावयरि आश्शिलें अभिमानाक, अनि संगीत कला नाटकाक एक पुण्य क्षेत्रु जावनु नाँव गेत्तिलें. तै गाँवांतु इतलें वर्ष आस्सूनु, भास सिक्कूनु, तज्जें सत्व पूर्ति आमगेले कन्नड लोकाक तान्नि दिल्लें.

१९१० (1910) कामाक राजिनामें दिवनु तान्नि मंगळुरा आयलें. मास्ट्र जावचे म्होणु ताज्जे तरबेतिक मद्रासाक

गेल्ले. हें कारणाक तांगेले बायलेंन हाथ्थाचे बांगरा कांकण काणु दिवका जाल्लें. कंम्तिले जीवनपूर्ति सावळिशी मार्क्शि आय्यिले म्हळारी हें दुर्बाळपण मात्रृ. तरबेति जावनु येवनु पयलें उडुपि बोर्ड हाईस्कूलांतु मास्टरु जावनु मेळळे. तैंनुलान मूल्कि, कडेरि बण्टवाळु तिरुमल देवाळाचे वेंकटरमण स्वामी शाळेंतु हेडमाष्ट्रु जावनु (१९१४-१८) 1914-18) आस्सूनु १९१८ (1918) इस्वींतु तान्नि शिक्किलीचि स्कूल - केनरा हायस्कूलांतु माष्ट्रु जावनु मोरचे वरेन म्हळारि १९४० (1940) इस्वीवरेन तैंचि आश्शिलें.

कम्तिलि संसारु हें अवधींतु पुडें डोंगरकेरींतु, कडेरि बेसेन्ट लेनांतु आशिले एक घरांतु संसारु कोरनु अश्शिलें. भरलेलों संसारु कम्तिलें. तीन चेल्लें, पाँच चेल्लि चर्डुव हाँका. कम्तिलें शुद्ध अंतः करणु. चर्डुवॉ खत्तिर सदा विशविशवितालों जीवु. चर्डुवाँक कस्सले पुणि सानु खायलें आयलारि पुरों, तान्नि भीवनु वत्तलें, कडकडेत्तले. दुर्बाळपण कितले असल्यारि मोगाक दुर्बाळपणवें? तेंचि तान्नि चर्डुवाँक वाण्टलें.

"संतोषम जनेयेत प्राज्नः म्हळेले एक उतरा मण्के, क्मति व्हंयि आस्तकि न्हंयि तान्नि हास्थाचे कारंजि उचलता

आस्सिलें. तान्नि हास्थाचें कुळार आश्शिले मण्के. उल्लैतना हासु नाशि आश्शे संदर्भुना, तामासो करतानाशी आश्शिलो संदर्भूना. तांगोले भाषणांतु तितले हासु आस्तालो. आयक्तलें जनाले हासु घडियेयेक्पंत आय्कुन पडतालो. तांगिले ओटूटु आश्शिले जे वामन भट्टु संगताती - "हास्सून हस्सुन पूरो जावनु जन सभाभवनंतुलान भायरी वत्तले". तांगिले अंतिम कालावरेन ताँगिलो तामासो तान्नि सोणि.

हो प्रसंगु कन्नडाचे होडु लेखकु डा. शिवराम कारंतूचि "मरणा मुकारी हासु" म्हळलें एक लेखनांतु तान्नि संगताति. हें लेखन कम्तिले स्मरणार्थ जावनु तान्नि बरयिले आस्स. कारंतु तांगेले बायलेवोटँटु कम्तिन मोरचे स्वल्प दिसा पुडे घरकडे गेल्लेलेति कैंयि. तेदना तितलेचि कम्ति बेंगळूरांतू जाल्लेले कन्नडांतू काणि बरेयता आश्शिलें लेखकांचे एक सम्मेलनाचे अध्यक्षु जावनु आयिलो दिसु तो. तेद्दाना काळ्ळोलो फोटो दाक्कोनु "है एक प्राप्ति जाल्लें" आनि ताँगेले फोटो दाक्कून, "हें एक प्राप्ति जाल्लें" म्होणु हास्लेचि कैं". ते दिसा जावनु कम्तीक पोट्टा दूकि आरंभु जाल्लेलें श्रीमति लीला करंताले वोड्डु, ताँगिले संसारु, चर्डुवाँले विषयु उल्लयताचि, सूणे

विष्युवरि निम्गानु गेतले कैं''. लग्गि घरचे कितले शब्दु करताचि म्होणु विवरिसूनु सकडांकचि हास्यलें कैं.

''अंतिम कालचे दूकि कितलेकि दुक्कान आश्शिलें''. तें गडिंतू हास्ताचि, हसैताचि आस्का जाल्लयारि कित्लें धैर्य आस्का म्होणु कारंत संगताति. ''मोदयाळ केसाचो, घवो काळो दंता मध्ये हास्चे तोंडाचो कमतीक, आनि तान्नि मरणा मुकारि धाकैलेले धैर्य पोळोनु कारंतु मस्त प्रशंसा करताचि.

कम्तिलें स्वभावु अश्शीचि. सक्णा लग्गि ठीवि, गर्वनत्तिले दोस्तिपण. कुशाल करतावरि दूसरया मना दूक्कनात्तिलो कुशालु. जीवनाचे कष्टु, दुर्वाळपण विसोरचाक कुशालेचे वाट तन्नि धरलि म्होणु दिसता. केद्दाना काम करता करता, संसारु होड, जात्ता गेल्ले ताश्शि, दुड्डु कोरचाक सिनिमा प्रचाराचे कागत, फयाकटरिचे हस्तिहार वरोनु दिल्लेले आस्स तान्नि. ताँगिले अंगा दूकि, संसाराचो तापत्रयु, हें सक्कड एक विशेष साहसु आनि स्थैर्यारि काणगेल्लचें जीवमानपर्यंत उत्साहु काणरोनाशि, हताश जायनाशी मोरचो दिसु राक्कानाशि, बरी तामासो बलारि सक्णांक हसैताचि ताग्गेले दुक्क तान्नि दवरुन् गेव्नु आश्शिलों नैज प्राज्नु म्हळारि आम्गेलो कम्तीचि.

सुरत्कल विद्यादायिनि संस्थेचो हेडमास्टु जावन आश्शिलो एम वासुदेवरायु कम्तिलो उडगासु अश्शि करताति "हद एत्तराचो जीवु, उरुंट तोंड, रुंद नीडल, देळया मुल्यांतु एकु तेजु, ताज्जे वोट्टु स्पर्धा करता आश्शिले मण्के वोण्टा वैलु हासु आलोचना करता आश्शे तोणडा वोटटु उतराचे मोडि हासु. सामान्य जावनु एक साधारण चोगो गाल्नु गेत्ताले. कन्चे सभा जल्यारी जुब्बा. संगीत मळहारि सै. फोटोग्राफिंतू आसक्ति आश्शिलि. केददाना पळयलारि पान पोडि चाबडायताचि कस्सले पूणि पद्य रागारि सांगात आस्तालो.

हात-पाय्याक कंकण घालनु येत्तालो चेल्लाक तमास करतलो पै, कडेरि तंगेले वोटटु जीवित पूर्ति साहित्याचे काम करतलेथि प्रायेचे कम्तिले वर्णन करताचि पै आनि सांगतानि "तितले दीग नात्तिले देह, मात्यांतु धवे काळें मोदयाळो केसु, रुंद नीडल . चिक्के रुंद्चि बेवि तांतु नक्षत्राचे तेजु मण्के दृष्टि, एक मंदहास आस्सिले तोण्ड, हान्निचि आम्रिले कम्ति" म्होणु उडगासु कोरनु गेत्ताति. कम्तिक एक्पंत पळेयलेले जांवों, तांगेले उत्तर एकपंत आयकलेले जांवो, परत तांका बिलकुल विसरनाति. तस्सले भाषणकार. तान्नि भाषणाचे विषयु कंचे

आस्सो, तांतु एक हद तमासो हाणु, आयकतल्यांक आनंद कोरचे कला तांका कोळनु आश्शिलें. १९४० (1940) इस्वींतु बेंगळुरांतु जाल्लले कन्नड काणि बरोव्चे लेखकांचे सम्मेलनाध्यक्षु जावनु दिल्लेले भाषणा वेयिरि लेखकु मास्ति वेंकटेश अय्यंगार म्हणताले "कम्तिन तें सभेंतु कन्नड भास आनि लोकाचे विषयारि मस्त दयापर जावनु उल्लैयलिति, अमगेले भविव्याचे विषयारि मस्त आशा दवोरनु तान्नि सांगूनु, आयक्तले हास्चे तश्शि, नावें अयूयों मोणचे तश्शि, नांवें "अश्शि आस्वें? म्होण्चे तश्शि तान्नी कथा संग्लें. कथा सांगचांत् कम्तिले बुदवंतकाय उद्देन दिसता आश्शिले" म्होणु तान्नि मोगारि सांगताति.

कास्तिले अंतः करणु इतले मोवाळ जावचाक, तमासेचो समुद्र जावचाक कारण कस्सलें म्होणु आलोचन करताना हाक्का कारण बहुशः तांगेले दुर्बाळापणाचे जीविताचे कष्ट विसोरचाक तान्नि अश्शि तमासोचे वाट धोरनु आसका म्होणु दिसता. कसल्याक म्हळारि, कष्ट भोगगूनु पुरो जावनु वच्चे संदर्भु आयियले वेळेरि धैर्य सोणाशि, आत्म विश्वासान तान्नि हास्चे मुकांतर सक्कड संकट दूर कोरनु गेतलें". आनि तोचि हासु सक्काक वाण्टून दिल्लें. सक्काड कष्ट कम्तिले मुकारि मात्ते

बागवायले शिवायि कष्टा मुकारी कम्तिन मात्ते बागवयिनि म्होणु मास्तिन संगिले आस्स.

कम्तिन कन्नडांतु बरोचाक कसल्याक आरंभु कल्लों? ताक्का कारण कस्सले म्होणु पै ऊहन करताचि आमगेले घरचो दिव्वो होरनु दुसराले घरचे दिवलि लावचाक वेलहारि आम्मि आनि आमगेले घरांतु काळाकान्तु बस्ता शिवायि दुसरो लाभु ना म्होणु कन्नडांतु बोरोनु आस्का म्होणु सांगताति. हें कारणारि कम्ति कन्नडांन् बोरोनु श्रीमंतु जायना जल्यारिचि कन्नड साहित्याचे श्रीमंतपण चड केल्लेले आस्सा.

कम्तिन वरेयूले तंगेले साहित्य सुमार तीन हज़ार पृष्ट जात्त. हें साधना पळेयताना आमका मस्त आशचर्य जात्त. तंगेले वैले गौखु, अभिमानु चूड जत्ता. पत्रिका दृष्टिंतु तान्नि एक अक्षय आयदन. तेद्दाना प्रकट जात्ता आसतलें सक्कड पत्रिकेंतु तांगेले लेखन प्रकट जात्ता आश्शिलें.

"नवयुग, स्वदेशाभिमानी, मधुरवाणी, भोधिनि, जय कर्नाटक, पंचकज्जाया, आनांदा, सुवासिनि, कंठीरवा, प्रभाता, प्रवासि, हें नाँव कम्तिले लेख्न प्रकट केल्ललें पत्रिकंचे थोड़े नाँव

आस्सति. आमगेले कन्नड जिल्यांतु कंचेपॅणि पत्रिकेंतु कन्तिले लेखन ना जलयारी तें पत्रिका अपूर्ण. म्होणु दिस्तालें. स्वदेझाभिमानि पत्रिकेंतु प्रचलित विषय वैरि तान्नि "नोटागळु" म्होणु एक अंकण बरैता आशिलें. गद्य शौलिंतु मंगळुरा शैलि म्होणु प्रचारांक हाळ्ळेले हान्निचि.

१९१६-१८ (1916-18) वरेन "आनंद" म्हळ्ळेले पाक्षिक, कड़ेरि मासिक पात्रिका तान्नि चलौसुनु दोन् वर्ष हाल्ले. १९१७ (1917) इर्स्वींतु "केनरा हाईस्कूल म्यागझीन" म्हळ्ळेले एक त्रैमासिक प्रारंभु कोरनु ३-४ वर्ष चलायसिले. "भोधिनि" म्हळ्ळेलि एक पत्रिका मास्द्रांक म्होणु ची चलय्सिता अस्सिले (१९१५) (1915) आनि केनरा हाईस्कूलाचे के श्रीनिवास किणिले सांगात मेळनु एक्का क्लासा तुलान-अठ्ठा क्लासा तैं पाठा पुस्तकं प्रकट केल्लेले आस्स. पत्रिकेक लेखन बरेयताना एम. एन. कामत, एम. एन. के, नाँवें बरी के म्होणु बरेयतालेति.

मराठि आनि बंगालि साहित्य तान्नि तेत्ते मूलभाषेंतु वाज्जूनु ताज्जे रुपांतर आन्नि भाषांतरा मुखांतरा कन्नड साहित्याचे श्रीमंतपण चड़ केल्लले आस्स. ते कालांतु कन्नड

लोकु पूर्ति वेंकटाचार्याले बंगालि कृतिचे भाषांतराक पिश्शे जावनु गेल्लेति. कम्तिन कन्नडांतु तांगेले स्वंतिकेरि एक नवें वारें व्हळायलें. तांगेले साहित्यांतु प्रकृतिप्रेमु, राष्ट्र भक्ति नैशि, कार्मिक लोगाचे वैरि आनि दलिताले वैले अनुकांपु, करुणा दाक्कोनु दित्ताति. तांगेले हृदयाचे होडपण हें.

बरी सहित्यांतु मातृ दलित लोका वैरि अश्शिलें अनुकंपु तान्नि दाखैनि. हेंचि कारणानि तान्नि समाजा तुलान बहिष्कारावरि गेत्तिलो आस्सा. दलिताले वोटटु तान्नि जवण केल्लें म्हळ्ळेले एक्क-एक निमित्तानि तांगिल वैरि बहिष्कारु पळ्ळो. हेंचि कारणानि तेद्दाना कोडियालचे एम. एन. प्रभु आनि एम माधवरायु हान्नि वरि बहिष्कारु घेवनु आस्सिलें. कम्तिन बहिष्कारांतुलान समाजाक परत आयि्यलों रीति आश्शि जाल्लें.

१९१८ (1918) इस्वीचे मार्च म्हयनांतु बण्टवाळ तिरुमल् देवळाचे प्रतिष्ठा दिसा खात्तिर आयि्यले काशिमठाचे श्री सुकृतींद्र स्वामीजीले सम्मुखांतु कम्तिन ताँणे बरेयिले एक काव्य - श्री "वटपुराधीश्वरा" शतक म्हळ्ळें, वज्जुचाक आवकाशु मेळ्ळो. तिरुमल देव वयरि बरयिले स स सालचे

१११ (111) पद्य अश्शिले एक काव्य तें. स्वाम्यांक हें काव्य आयकुनु भारी खूशि जाल्लि. लाग्गि आश्शिल्या लाग्गि "हें कोण म्होणु" तान्नि निमगिलेले तावळि" हो एक तरले मनिशु आम्मि ताक्का भायरि घल्ल म्हळळेले उत्तर आयलें कंयि. तेददाना स्वाम्यान "आंमि हो बहिष्कारु काण घाल्तति. हान्नि आमगेले समाजाक एकु भांगर म्होणु सांगुनु तो बहिश्कारु काणु घाल्लें कंयि. अश्शि काव्यानि स्वाम्यालो मोगु संपादन कोरनु आमगेले कम्ति मानस्त जाल्लेति.

हांग धोरनु कम्तिलि अभिवृद्धि प्रारंभ जाल्लि म्होणेत १९१८ (1918) इस्वींतू कम्ति तान्नि शिक्किले स्कूलाक मास्त्र जावनु कामाक मेळळेति. हांगा तांगेले साहित्याचे काम निरंतर जावनु मुकारसले. तांगेले बरेपाचे उव्वारु येवच सूरु जाल्लों. सर्वश्री जे. वामन भट्टु, एस. वि. भट्टु. आनि कुडपि वासुदेव शेणै हाँगेले दोस्ति जाल्लें. तान्नि आयुयिल्लें वर्षांतु केनरा स्कूलाचे वर्धुतयुत्सवांत कन्नड नाटक प्रदर्षन कोरचाक प्रारंभु केल्लो. तेद्दाना आश्शिलों संप्रदायु मळहारि इंग्लिष नाटक अथवा ने नाटकाचे थोडे दृश्य अभिनय कोरनु दाक्कोचे आस्सिलें. कन्नड नाटक बरोनु चईवाले मुखांतर तें नाटक

प्रदर्शन कोरचांतु कम्ति पूर्ण यशस्वि जाल्लों.

कन्नड नाटकवे? म्होणु नांकमोडचे कालांतु असूसले साहसाक हात घल्लले तैशि सकणाले मन खुशि जावचे तश्शी नाटक बरोनु, दिगदर्शन केल्लेलि कीर्ति कम्तिलि. जनाले पोत्साह निम्ति एक नाटक चार-पाँच दिसु निरंतर जावनु प्रदर्शन जाल्लेले उदाहरण आस्स मळहारि हें नाटक जनांक मस्त खुशि दिल्लेलि म्होणु आमका कळता.

कम्ति मूलतः एक मास्ट्र. तांगेले मन चर्डुवाले आनि समाजाचे सुधारणेचे दक्किडे आश्शिले . तश्शि जावनु तन्नि बरयिले नाटकांतु नीति आश्चे आम्मि पोळोवेत. उद्देन दिश्चे तश्शि तान्नि सांगना जाल्यारिचि नाटकचि कथा आनि तंतु आश्चे घटनाबळी पळैतलांक हें नीति शिक्कोनु दित्तालि.

संगीत तांगले नाटकाचे मुख्य अंशु माराठि संगीताचो प्रभावु तांगेले वयरि अधिक जावनु जाल्लले आस्सा. हें कारणाानि तंगेले नाटकांतु मराठी पद्य, नावे मराठी घाटिरि आश्शिलें कन्नड पद्या, आस्चे पोळोवेत. हें पद्य कितले जनप्रिय जाल्लें मळहारि ते कालांतु कोडिचालाचे रसते वैरि हेंचि

नाटकाचे पद्य गुणगुणिसुता आश्शिले जून पळोचाक मेळताले. नाटक पळयतल्यांक तन्मय कोरनु तान्नि भावोध्वेगाक मेळनु तान्नि देळया उद्‌दाक कळळेले प्रसंग वरि नाटक प्रदर्शन वेळेरि जाल्लले आस्सा.

कम्ति स्वतः नाटकाचे तरबेति दत्तिालों. सान चर्डुवाँ मण्के उड्डून-उड्डून खेळनु पात्रधारिंक शिक्कोन दित्तालों. नाटक प्रदर्शन जावचे दिसु तांका तोचि बण्णु घालतालो. नाटकाक जाव्का आश्शिलें किरीट आनि वस्त्रांचे संग्रहु तांगेल्या आश्शिलें. तान्नि आशु नाटक वरीन बरयतालेति. अगत्य असल्यारि तैंचि अर्धु नाँवें एक घण्टया भित्तरि नाटक रचना कोरचे तितले प्रतिभा तांगेलगि आश्शिलें. तान्नि १९१८ (1918) तुलान तांगेले आंतिम कालवरेन निरंतर जावनु हाईस्कूलांतु कन्नड नाटक प्रदर्शन कोरचे साहसाक हात गल्लले पयले मनिषु. हैं अवधिंतु केनरा हाईस्कूलाचे मेनेजर जावनु आश्शिलें श्री अममेंबळ श्रीनिवास पै आनि वकीलु श्री एम. माधवरायाले प्रोत्साहु कम्तिक आश्शिलें. माधवरायु कम्तिले मण्के साहित्य प्रेमि, गाँधीवादी आनि हरिजनोद्धारा खतिर काम करता अश्शिलें मालगड लोकु. आश्शि सन्मित्रु आनि हितैशि लें मध्यें कम्तिलें साहित्य सृष्टि निर्विघ्न जावनु चल्लें.

कम्ति स्कूलांतु भूगोळाचे पाठु शिकैतलेचि. स्कूलाक मेळ्ळेले प्रारंभारि माध्यमिक क्लसांक, कडेरि हाईस्कूला चर्डुवांक शिक्कैता आश्शिलें. तान्नि शिकोचि रीति अनन्य जावनु आश्शिले. केनरा संस्थेचे आत्ताचे आडळित मंडळिचे एकु मानस्त सदस्यु श्री साहुकार बाबा पैं तांगिले शिष्यु जावनु आश्शिलें. तांका आज्जिक कम्ति मास्त्राले उडगासु आस्सा. तांगिलि शिकोचि शैलि उडगासु कोरनु गेत्तति. चर्डुवॉलु सक्ष्म मानाक सम् अर्थु जावचे तश्शि शिकैता अश्शिले तान्नि. चर्डुवान तोंडपाट कोरच नज्ज. पाठु आर्थु कोरनु गेवनु गेत्त्चि सान टिप्पणि कोरनु गेवका. ताज्जे आधारारि परिक्षेंतु बरोका. मास्त्रान नोट्स बरेयूसुचानज्ज, हें कम्ति मास्त्रालें अभिप्रयु. चर्डुंव मास्टाले पाठु समा आयकुचा गाग्रत जावनु क्लासांतु आस्तालें.

कम्तिलो नाटकाचे प्रभावु कितलो म्होणचाक एक उदाहरण मेळता स्कूला मुकारचे रोड रिपेरि खातिर रोड रोलर आनि पात्तोरु कितलिकी दिसांतुलान योवनु पळ्ळेले. चर्डुवांक भारी कष्ट जात्ताले. कम्तिन तांगेले नाटकांतु हे तमासो कोरनु सांगलें. मुन्सिपलिटिचे तक्षण जागृत जावनु काम आरंभु कल्लें.

अश्शि अधिकारि वर्गांक तांगेले कर्तव्य उड्गासु कोरनु दिल्लेले मळहारि एक नाटक, बरयिलो आमगेलो कम्ति.

"हाँव सुमार साठ (60) नाटक बरयला" म्होणु तान्नि सांगिले आस्स्. जाल्यारि आत्त बरी २६ (27) नाटक मात्र मेळळेले. तान्नि एकलव्या वैरि वरेयिले नाटक "साधने" मळळले तांगेले अखैरि नाटक. मोरचे तीन म्हयन पुडे बरयिले नाटक हें. तांगेले नाटकांतु पात्र गलनु प्रसिद्ध जाल्लेले मळहारि स्कूल बुक कंपनिचो कमलाक्ष भण्डारि आनि प्रसिद्ध कलाविदु रमानन्द चूर्चा, पाण्डेश्वराचो नित्यानंद हेग्डो, बाळिगा स्टोराचो गोपालकृष्ण बाळिग, सुरत्कल कृष्णाराय शेर्ण मास्टु हान्नी.

कम्तिन स्कूलाचो वार्षिकोत्सवा निमित्त नाटक रचना केल्लेले कारण अस्सले नाटकाक सीमित उद्देश्यु आस्चे सहजु. समयाचे मिति दवोरनु गेवका आश्शिले. पळैता आश्शिले आसक्ति धोरनु गेवचे तितले बुद्वांतिकाय आस्का आश्शिलें. सर्व नाटकांतु हे लक्षण दिस्ता. तांगेले "इद्दवरु मूवरु" (आस्सले तीनि, चोरलेलें कोण) मळळले नाटकाचे काणि पळयलारि हो अंशु आमका कळता.

बोग्गु मळळेले ते कालचो प्रसिद्ध चोरु. तागेले नाँव

दवोरनगेवनु चोरपण करता आश्शिले मस्त नकलि चोरु आश्शिल्लेति. रत्न सभापति मळळलो साहुकाराले घरांक अस्सलो एकु नकलि बोग्गु वचचूनु चोरपणाक प्रयलु करता अश्शिले वेळेरि, असलि बोगगु तैं येत्ता, नकलीक भिवोनु ताक्का धांव्डेता, चोरचाक वज्राचे सोरु सोद्धिता आशिल समयारि साहुकारु तैंचि येत्ता फट्टि सांगूनु, नाटक कोरनु, हाँवें चोराक भिवोनु दांवर्डलेलो म्होणु सांगूनु साहूकारु आनि पोलिस जवानाक मांकड कोरनु वज्राचे सोरु चेरनु धावनु वत्ता. नाटकाचे आंतयारि वापस येवनु, चोरन वेल्लेले वज्राचे सोरु, बरी बाराणेचे आश्शिले निमित्त, तें वरि नकलि जावनु आश्शिले निमित्त साहुकाराक दीवनु वत्ता.

हें नाटकाचे रीति अश्शि जात्ता म्होणु आम्मि कल्पना कोरचे तश्शि जायनाशि कडेरि वरि आमगेले कुतूहल आइचे तश्शी तान्नि बरेयताति. कम्तिले नाटकाचे वस्तु-चारित्रिक, ऐतिहासिक, पौराणिक आनि सामाजिक कांणियों. हांतु विविधता आस्सा. थोडे दुसरि भाषेंतुलान रुपांतर अथवा भाषांतर केल्लां तान्नि. हें कलावरीन कष्टाचे काम. भाषंतर, रुपांतर करतलाक दोन्नि भाषवयरि परिणिति आसका. कल्पना,

आनि प्रतिभा आसका. तें काम मळयारि दुसरयाले मन् प्रवेशु केलल्ा मण्के. रुपांतर कोरचे भाषेचे जायमान रीतिरि तान्नि तें बदलावणा कोरका. कन्ति प्रतिभावंतु लेखकु जावचे निमित्त तान्नि हें काम सहज मळळेले रीतिरि कोरनु दाककैला.

मूल बंगाळि अथवा मराठि काणि जाल्यारिचि तें कन्नडाचेचि मळळले मण्के तांगेले शैलिंतु तान्नि परिवर्तन केल्लां. विषयु कंचेयि आस्सो, चर्डुवॉले मन होड जावचे उद्देश्यारि तान्नि बरेयता आस्सिलें. दुर्बळें, दलित आनि अस्पृश्य जनाले वयरि तांका मस्त करुणा. बॉयूलमनषा वयरि मस्त गौरवु तांगेले नाटकांतु दिसता. हाक्का महात्मा गाँधीलों, प्रभावु कारण जावनु आश्चा पूरों.

कमतीन हाम्चांतु विंगविंगड रीति हांसु तांगेले नाटकांतु हाळळा, तॉंगेले विशोष गुणु मळहारि कंयि दुसरयांक कनिष्ठु कर्चो जाव्वो, तश्शी कोरनु तांगेले मन दुक्कोचे जांव्वो, तांगेले नाटकांत नांतिना. हेंच कारणानि एम.एन. कामत म्हळारि Most noble Kamath म्होणु तान्नि प्रसिद्ध जाल्लेले.

१९४० (1940) इस्वींतु कन्नडांतु काणि बरेयता

आश्शिलाले सम्मेळनाचे अध्यक्षु जावनु तान्नि दिल्लेले भाषणांतु लेखकु जावनु आश्शिले आनि लेखक जावचा वत्तल्यान सर्वकालाक उडगासु दवरनु गेवचे तस्सले उत्रं तान्नि मळहा. हींचि उत्रं कम्तिले मनु अर्थ कोरनु गेवचाक आनि तांगेले साहित्य अर्थ कोरनु गेंवचाक, अध्ययन कोरचाक आमका सह्याकारु करता. तान्नि सांगिलि प्रमुख उत्रं आश्शि आस्स.

''फरडि कणि नाक्का. कसल्या मळहारि तें तोडे जनले मन दुक्कोच पूरो.... कुशालु आस्सो, जाल्यारि पवित्रु, पूज्य मळळेले विषयारि कुशालु नाक्का....श्नगांरु सहज जावनु आस्सो, नाग्डे जावनु आश्चे नाक्का. ताक्का आम्मि ऑवंगाले गाल्यां.... काणि बरेयताल्यांक अनुभवु जावका. नाँव पेपरारि पळोचे अल्प आश खातिर काणि बरोचे न्हेंय.... बायल मनशान मुकारि साहत्यिांतु मस्त काम कोरका.

हीं उत्र केवल उपदेशाचे उत्र न्हयं. तांगिले स्वंत अनुभव आनि तान्नि साहित्य रचना करताना दवरनु घोत्तिले नियमु हांग तान्नि सांगल. सुसंस्कृत मनाचे शुद्ध विचारु हें उतरांतु आयला. कम्ति कुशालेचो भण्डारु. तांगेले श्रेष्ट उतरानि आयकतल्यांक पोट दुक्चे तश्शी हासयतालींति. कुशाल मळयारि कम्ति. कम्ति

मुळयारि कुशाल म्होणूचि तांगेलि कीर्ति. जाल्यारि हें वयले उत्रंतु कुशाल वरेन तान्नि कितलें गंभीर जावनु घेतलं म्कळेले कळता. कोणाले मन दुक्कोचे तसले कुशाल कमती लग्गि ना. आम्मि सकडान उडगासु दवोरनु गेवचे उत्र हीं.

कम्तिले साहित्यांतु राष्ट्रभक्ति, चर्डुवाँ वैलो मोगु प्रकृति प्रेम, दलिता वैलो चुरचुरु, बायल मनषावैलो गौरवु सक्कड पोळोर्वत्. सान्न चर्डुवाँले मन तिद्दुचे आनि तांका फाल्लेचे चांग प्रजा कोरचे जवाबदारि गेत्तिले मास्त्राले मन हाक्का कारण आश्चा पूरो. तें नैशि ताँगेले कपट नात्तिले मन एक कारण. भेदु-भाव तांका नज्ज. स्पृश्य-अस्पृश्य हे योचना तॉका येना. तश्शी जावनु तान्नि क्रांतिकारि. हेचि कारणानि तान्नि संप्रदाय सोणु अस्पुश्याले वोट्टु जावण कोरनु बहिष्कारु गेत्तिलो.

टागोराले ''राष्ट्रगीत'' आनि गीतांजलि थे मस्त पद्य कमतीन कन्नडाक भाषांतर केल्ला तांतु २५२६ इस्वींतु तान्नी केल्लेले "Where the mind is held high without the fear" चे ''एल्लि मन कळुकिरदो, एल्लि तले बागिरदो'' (कैंय मनका भैंय नाकि, कैंय मात्ते बागवायिनि कि) पद्य केनरास्कूलाचे आनि कन्नड जिल्लेचे मस्त स्कूलांतु दिसा सांगचे

प्रार्थना जावनु आस्सा, एकपटि पंजे मंगेश राव केनरा स्कूलाक आययिल्ले तावाळि, कमतीक हें पद्य सांगूका म्होणु वत्ताय केल्ले कैंय. स्वता गायक जावनु आश्शिलो कम्तीन घट्टि स्वरारि शगान तें पद्य सांगताना पंजेलि दोळो वल्लो जावनु, कमतीक गट्टी पोटोंनु गेवनु होगळसिले खैंय.

पैन् वरि ''गीतांजलि तुल्यान हेंचि पद्य 'एल्लि मनस्सेल्लि निश्शंकवो, तलेयेल्लि नेट्टने मेलकके एत्तिरुवुदो (मनाक कैंयि शंकनाकि मात्ते कैंयि नीट राव्नु आसकी) म्होणु केल्ला. हें दान्नी पद्य तुलन करताना कमतीली पद्य सहज, सरळ आनि सुन्दर जावनु आश्चे आमगेले अनुभवाक येत्ता. त्रिवेणी म्होणु एक पत्रिकेचो संपादक तांगेले पात्रिके खतिर प्रार्थना पद्य बरोनु दिवका मोणु कम्ति लग्गि निमगिले कैंयि. एक घण्टया भित्तरि कमतिन एक पद्य भाषांतरु कोरनु दिल्लें खैं. ते कार्डिनल न्युमानाले प्रसिद्ध गीत "Lead Kindly the Light" चे भाषांतरु ''सरिदारि तप्पादंते करुणा किरण बेळगु मुंते'' (सम्वाट चुक्कनाशि करुणा किरण उज्वळ मुकारि) हेंचि कविता 'बी.एम. श्री मळळेलो' कन्नड कवीन करुंळु वा बेळके' म्होणु कन्नडातु भाषांतर केल्लों. कम्तिलि आनि एक पद्य ''नावेल्ल ओंदु जाति'' (आम्मि सक्कड एक जाति) गर्ल

गैड़्माचे पद्य जावनु जिल्या भरि प्रसिद्ध जाल्ललें. कमतिले अस्सले मस्त पद्य तें कालांतु 'प्रभानफेरि' वेळयारि संगता अश्शिलें.

"चर्डुवाँलें बोब आयकलेंवें?" मळहेले एक पद्य चर्डुवाँलें हक्कु पतिप्रदाने कोरचे पद्य. हें पद्य, तान्नि नाटकांतु सेरसुनु केनरा हाईस्कूलाचे वार्षिकोत्सवा संदर्भारि बडतोडि बालकृष्ण कमतीन संगताचि अभिनय कल्लेंलें पोळोनु संपूर्ण प्रेक्षकवृंदु दोळयांतु उद्दाक गाल्लें म्होणु कमतील ओटटु काम करता आश्शिले श्री कृष्णाराय शेणाई उडगासु कोरनु गेत्ताति.

बाळुव हक्किदे बदुकुवा मगुविगे - वांचे हक्क आस्स वांचे चर्डाक

बाळलु विद्येया गळिसुव हाक्किदे - वाँचुन विद्या गेवचे हक्क आस्सा

गळिसलु विद्येया दुडियुवा हक्किदे - विद्ये गेवनु काम कोरचे हक्कास्स

दुडियुवा नाड़ा कापाड्वा हक्किदे - काम करतचि देश राकचे हक्क् आस्सा.

म्होणु आस्चे हे पद्याक ''मनिषु मळहेले एक पक्षीचे स्मरणु'' म्होणु तान्नि नाँव दिल्लां.

कमती भारी बुद्दोंतु. तान्नि आशुकविता, आशु नाटक तेंचि क्षणाक कोरचे तितले बाुद्दोंतु. तान्नि बरेलेले मस्त पद्य आत्त आमका मेळा जल्लरीचि ते पद्याचे सान-सान भागु मंगळुराचे मालगडेले तोंडांतु अत्त् वरेन आस्स. 'गंटेचो मामु' आनि 'सात्ते' पद्य ते कालांतु सिनिमा पद्यावरि सकडाल तोंडांतु आस्सिलें खैंय. 'सात्ते' पद्याक स्पूर्ति केनरा संस्थेचो सदस्यु वकील, एम माधव रायाले सात्ते खैंय. सात्तेक कन्नडांतु 'कोडे' मणताति. ताक्का दोनि अर्थु. एक सात्ते म्होणु, आनि एकु अर्थु 'दीना' म्होणु. हें दोनि अर्नु दवरनु तान्नि हें पद्य बरेयलं.

'कोडे - कोडे मडलु कोडे - सात्ते सात्ते मडला सात्ते
केडे - कोडे यारिगु कोडे - दीना - दीना कोणांक दीना

अश्शी आरंभ जावचे हें पद्य कोंकणि अकाडेमिचो अध्यक्षु श्री बी.वि. बाळो अज्जीक उड्गासान रागारि संगताति.

तांगेले ग्राम सेवकाँले पद्यांतु राष्ट्र प्रेमु दिसता.

भारत वर्ष विदोंदे ग्राम - भारत वर्ष हें एक्कु ग्रामु

भारत वसि गळोंदे कुटुंबा - भारत वासि हान्नि एक कुटुंब
नूरु मतगळलि ओंदे धर्म - शंबरि मतांतु एकु धर्मु
नूरु मतगळोंदे मर्म - शंबरि मतांतु एक्कूचि मर्मु

कन्नड जिल्लेचे चंदायि 'तुळुनाड' राणि' पद्यांतु तान्नि सांगला. देवालि वैलि भक्ति, कामगार लोकु, दलितवैले बरेलेले पद्य, हरिदासाले घाटिरि बरेलेले पद्य अश्शि तांगेले पद्यांतु विविघता मेळता.

पंजेक भारी आनंदु दिल्लेले पद्य मळहारि 'गूडांतु आश्शिलों विंदुरु' तान्नि हें पद्याक बिशालार्थ लावनु देषाचे स्वातंतस्या खातिर आम्मि भोगता आश्चे दूकि कमतीन हें पद्यांतु सांगल म्होणु तान्नि विवरसता आश्शिलें खैंय.

तान्नि बोरोचे रीति नवी रीति. कागद पेन्न धेवनु तिद्वुनु बरोचे नहीं तान्नि. पैंन सांगिले मण्के अक पटि बरेलेले परत पळेनाशि वत्तालों कैंयि. चड उणे पळोचे अभ्यासु ना तांका. मना आय्यिले तश्शी बरोनु वच्चो अभ्यासु.

आमगेले जिल्यांतु सान काणि बरोचाक प्रारंभ कल्लेले पयलें मनिषु पंजे मगेशराव दोन्निचो आम्गिलो कन्ति. तांगेले

दोनि काणि पुस्तक - अंदिना आवूरु (१९१८-1918) अनि हत्तारोडने हन्नोंदु (१९३५-1935) प्रकट जाल्लां. तांगेले काणि सरळ जावनु आसता. वास्तविक निरुपण, कुशाल, विडंबंना, आमगेले मौडय संप्रदायाचे टीक-हें काणींतु पळोवेत्.

कामतु मानवतावादि, स्वतः दुर्बळपणांतु वांचुन आस्सिलों. कम्तिले काण्यांतु दुर्बाळपणाचे, रीणाचे, कष्ट, दुःखरि आसचे दिवसाचे चित्र पळोचाक मेळता. व्यंग्य असूल्यारिचि कोणाक बेजार करनाशि आश्चे सौम्य उत्रं. शृंगराचे वर्णना असलारीचि दिग्गयेक वच्चानात्तिलों संयमु - तांगेले काणिांतु आस्स 'कम्ती तस्सले मस्त वाज्जीताले मनशाले हात्तांतू मेळचे लोह कंचेय जावों. तें उद्दाक कोरनु अथवा मोवु कोरनु एक सुन्दर रुप दिवचे काम कमति करताले ''म्होणु पै अभिप्रायु दित्ताति. हें उत्रं तांगेले काणयांक वरि अन्वय जात्ता. प्रति एक कणयांतु कमतीलेंचि एक छाप आस्सा.

'काळेसूणे' मळळेले तांगेले काणि लायक आस्सा लेखकु आनि ताग्गेले दोस्तु दुडवा विषयारि आलोचना करता आसताना पत्रिकेंतु आयिाल्लें एक प्रकटना तांगिले दोळया पडता. 'होडगुन गेल्लेलें काळे सुणेक सोद्दुनु दिल्यारि शंबरि

रुप्पायि बहुमानु म्होणु आश्शिले प्रकटना वाज्जुनु भारी कष्टारि सूणे सोददूनु ताज्जे यजमानीक, काफी प्लांटर ती, दित्ताति. दुड्डु गेवनु गम्मत करताति. स्वल्प दिसु जाल्लें माग्गिरि आयिले कागद पोळोनु तांका देळयाक काळोकु येत्ता. 'तुम्मि हाण दिल्लेले सूणे अमगेले नंयि, तश्शी आस्चे दुसरेचि सूणे, म्होणु ते पत्रांत आस्ता. ती हांका सोदुदूनु आय्यिूले तंवळि तिगेले जीवन चरित्र बरोचे प्रस्ताव कोरनु तिग्गेले तोंडा तुलान ती शंवरि रुप्पयि मेग्गेले विषयारि बरोचे पुस्ताक अडवान्स जावनु आस्सो'' म्होणु सांगोन गेत्ताति.

हे कार्णांतु कुशाल आस्सा. ताज्जे वोड्डु दुर्बाळपणाचे जीवीतावरि कार्णांतु आयेलां. वाज्जितलेले मनांतु आसख्ति कडेरि तांयि दवोरन गेवचे आनि तांगेले प्रीति काण गेवचे कृमु कमतिले काण्याँतु दिसता. 'बोग्गु महाशयु' तांगिले मस्त प्रसिद्ध जाल्लेले काणि.

एक प्रसिद्ध न्यायाधीशाक, दुसरे गाँवांक वर्गु जात्ता. घाण्टी बांदून गेवनु मांतारो आन्नाले वोड्डु, अमवास्ये रात्ति देवा करडो गेवनु (सुमार दोन हज़ाराचे मालु तें) वैला गाडीरि कोडियालाक बायसरला, वटटेरि वैलागाडिचे एक चक्राक

खीळि नाशि, गाडि पोणु प्रयाणु भंगु जाल्ल. काळकांतु गोंदळता अन्ना गेवनु भागवत नाँवाचे व्यापारिले अंगडि येव्नु बस्ताति. तेचि दिवसु कण्णानूराचे जैला तुलान बोग्गु म्हळ्ळलो भयंकरु चोराक सोळ्ळा. भागवतु तेंचि भैयान आशशिलें धैर्यारि हान्नि तीन जन बैंसूनु आस्ताना कळो, थोरु जन् येवनु हाँवची बोग्गु मोणु तांगेले हय्या तुलान देवा करडो काणु गेत्त. एक घण्टया भित्तरि न्यायाधीशु जव्लें, नाँवो ताग्गेले आनु जाव्वो, गाँवा वोच्चुनु गाडि हाळयारि तांका कस्सने करनाशी पेटटोन दित्ता. ना जलयारि भागवता वरेन सेरसूनु तीन जनाले पायु मोणु गालता'' म्होणु तो बाग्गु हांका भिवयशिता. न्यायाधीशु घावंचा जायनाशि धावनु धावनु काळका आश्शिले एक देवळा लाग्गि येत्ता. तेददाना बैला गाडि वोट्टु मस्त आश्शिलो मनिशु तैंयि येत्ता. ताग्गेलागि कष्ट सांगूना ताग्गेले वोट्टु भागवाताले अंगडी दिक्कडे तान्नि येत्ताति. हो मनिषु, न्यायाधीशाक दूर राब्बोसूनु अंगडी लाग्गि येवनु ते केडि बोग्गाक मारनु, हाथ-पाय बांदूनु, न्यायाधीशु आनि तांगेले अन्नाक कोडियालाक हाणु सोणु, एक पैसे काण गोनाशि, गांवाचे पठेलाक एक कागत बरोसून गेंवनु वत्ता. काणि हंगाचिमुकतायु जायना. स्वारस्य आश्चे आत्त. न्यायाधीशु गाँवा गेल्लेले वेळारि ते केडि बेग्गूक

सात वरस शिक्षा जाल्लेले विषयु पेपर मुकांतर वाज्जीता. तेद्दाना ताक्का कळता, तें दिवसु कोडियालाक हाणु सोळ्ळोले मनिशु, दुसरो कोणय नैय, तोचि भयंकर चोरु म्होणु गोत्तिलो "बोग्गु महाशय" म्होणु. हें काणिंतु मस्त वर्णन वरि आस्स्.

कमतीन 'कुमार भीम सिंह' मळहेले ऐतिहासिक कादंबरि, "प्रेम पिपासे" आनि "कन्याबलि" मळहेले सामाजिाक कादंबरि बरेयला. तांतु बीडि तांडूनकाति मळळेले परडि मस्त कुशाल आस्सूनु लायक आस्सा.

पुडे कालांतु बस्सांतु अत्त् काल मणके "Smoking is not permitted with in the Bus" मोणु एक घोषणा बरेयता आश्शिलें. बीडि भक्ताले निमित्त हें कश्शी विशीरुप जात्ताले म्होणु कमति आश्शि सांगतातिं. एक बस्सांतु एकळो बीडि भक्तु "Smo" अक्षराक कागत चाब्बेनु राजाद्रोहि म्होणु सांगानु गेत्तिले खैंयि. आनि एक बस्सांतु "No Permit" मळहेले अक्षर सोणु वरलेले अक्षराक कागत थाप्पिलेले खैंयि. "बस्सांतु बीडि वगैरे तांडूचाक नज्जा" मळहेले कडे 'बीडि' अक्षराक कागताचे थप्पो. बस्सांतु चुट्टा तांडूचाक जज्जा अश्शिलें बस्सांतु चट्टा अश्शी सक्कड परिवर्तन जावनु बस्सांतु

वत्तल्यांक एक मनोरंजन दित्तलेंति ही घोषणा. बस्सांतु कोणी धुवारु सोणाशि पाळोन गेवचाक गुमास्तु एकळो आसतालें. जनाले टिकेट पोळोव्चे आनि तांका सोणु डैयवरान तांडचे सिगरेटाक उज्जो दिवचे काम ताग्गेले. उपदेशु मातृ बस्सांतु अस्सिल्यांक. तस्सलों एकु गुमास्तु रेन्नोनु मळेल्याक आमका कमति परिचय कोरनु दित्ताति. रामण्ण मळलो क्रिश्चिचन जावचाक बय्यूनु रेन्नोन जाल्ललो तो.

ताग्गेलो उपदेशु आयक्याति "बीडि ताण्डु नाक्काति तांतु एक कोळविदुरु, पंद्रा जरलो, 48 मूसु आनि शंबरि बिक्कुंडु मारचे तितले विष आस्ता" म्होणु उपदेशु दीवनु "तांतूचि अक रेन्नोनाक मारनु गलचे तितले चेतनवरि आस्स् म्होणु जनाले करीन तामसो कोरोव्नु गेत्तालो खैंयि.

कमतीलि शैलि भारि लायक आसता. तांगेले लेखनाचे तोडे वाक्य पळैलारि पूरो हें अनुभवाक येत्ता, उदाहरण "देवाना आस्चे परदेशीले मध्ये" "वारेंक केददाना वार्डिक जाल्लिकि गोतना" जाल्लारि ताक्का संतान आस्स्. वारेंक चर्डुव आस्सति भीमु म्होणु मारुति म्होणु नाँव गेत्ताति. "पावसाडिक यौवन प्राप्त जाल्लेलें" "टपालु बोक्सा पोट्टांतु तोडे ज्न् ब्रह्मचारि

आस्तातित. आनि थोडे जन तांगेले बायलांक गेवनु आयिले रिपलै कार्ड आसताति'' हें वाज्जीताना कोणाले पुणि तोंडारि हासु येनाशि आस्सना.

तांगेले शैलिंतु विविधता पोळोयेत्. चर्डुवॉलि खातिर आनि होड्डाले खातिर बरेलेले साहित्य पळेयताना हे सम्चि अर्थु जात्ता. चर्डुवाँ खतिर बरेलेले हें पुस्तकांतु तान्नि काणि संग्रहु कोरनु दिवचे रीतिक आम्मि वश जावनु वत्ताति. ''भगवदगीता'' तस्सले होडी भागु संक्षिप्त कोरनु एक वाक्य वृंदांतु तान्नि संगताति ''सक्कड् देवान कोरचे, कर्तव्य तुग्गेले, फल दिवचे देवांलें'' म्होणु सरळ् जावनु चर्डुलँले मनाक 'गीता' जड जायनाशि गीता सारु हंगा संग्रह कोरन् दिल्ला. लेखकु भविष्य सांग्ता मोणचाक ''द्वापरा युगांतु वरि हे भेदु नीतिवे? हो वर्ण द्वेशु देशाचे भाग्य विनाशाक कारं जाल्लें. हेंचि नीति दोषु अंम्गेले भारत वर्षचे सर्वनाशाचे पयले सूचना हीं'' म्होणु ''कांर्णालि काणिंतु'' येवचे उतरं साक्षि जात्ता.

कमतीन इतलें लेखन बरोव्नु नाँव गेतल्यारिचि अहंकारु नशि सरळजीवि जावनु आशिलें. सान जव्वों, होड, जाव्वो सकडा वोटटु मेळनु, कुशाल करताचि, हसैताचि आश्शिलें.

कम्ति निर्गर्वि मनिषु तांगेलो स्वभावु विष कंठालो स्वभावु जीवत पुर्ति दुर्बळपण भेगतचि तेंचि खावनु तांतूचि मेल्लो. तान्नि जीवंत आसताना कंचेयि संघ-संस्थ्न गैरव क्रनी. बेंगळूराचे सम्मेलना एक सोळयारि अनि विशेषु गौरवु कोण‌ि दीनि . कमतीक ताज्जे आशे वरीन ना अश्शिलें.

मंगळुराचे कस्तूरबा मेडिकल कालेजाचे प्रिनसिपाल जावनु आश्शिल्लो भानस्तु एम.पी.पै कमतीले शिष्यु, मास्त्राले विशिष्ट शिक्काप अपणयान वैद्यकीय शास्त्राक अवयिसूनी गेत्तिले निमित्त माक्का "बि.सि. राय" राष्ट्रीय पुरसकारु मेळ्ळो म्होणु भक्तीन मास्त्राले विषयु तान्नि सांगताति. हान्नि नैशि मास्त्राले उडगासु करत्ले मस्त ज्न तांगिले शिष्य आजीक आस्सति.

"कुंडो चड उण्डो उणे" मोण्चे दिसाचे युव जानांगाक स्मृति पशि "तिस्मृति" होडि जाल्ला. भालगडयालो कि विषयांतु जाव्वों, तांगेले विषयारि आयकुका म्होणु जाव्वो, आसक्ति ऊणे जल्ला. कम्तिले स्मरणार्थु केनरा हाईस्कूलांतु कार्यक्रमु जात्ता आस्सा. हे सक्कड कडे जावका. हें विषयांतु अम्मि पुत्तुरचि श्रीमति लीला भट्टांक मस्त ऋणि जाव्नु

आस्सातिं. तीण केल्लेले काम अति होड. कमतीले उडगासु, तांगेले साहित्याचे चिंथन, आनि मुकारसुनु जात्त आसका.

मालगडे जाल्लले पै, पंजे अनि कमतीन जीवमान मर्यंत कन्नड खतिर काम करता आश्शिलें. तांगेले मनाचे तृप्ति खतिर शिवायि नाँवा खतिर नाँयि. प्रायेरि शक्ति आसताना काम कोरनु, अंत्यारि नुत बश्शिलें नांयितें. मरण् येवचे वरेन बरेयता आश्शिले. हें मलगडयाले उडगासु कोरनु गेत्ता आसल्यारि, सांजवेळा घरांतु दिव्वो लावनु दवरलेले मण्के, पुण्याचे काम जात्ता.

कन्नडाचों प्रसिद्ध कवि गोपाल कृष्ण अडिगा तांगेले ''देहलिंतु'' मळहैले पद्यांतु सांगिले उतरं अम्मि विसोरचाक नज्ज्.

''कोरका जाल्लेले मस्त आस्स्.....

आराधना कोरचे दिव्वो लावनु खबर नाशिं

गेंल्लेलालों ..... शिखरांक परत ओळखचें''. आम्मि इतलें पुणि कोरकां

एम.एन. कमतीलि कुतिसूचि

1. यादव कृष्ण
2. बालकरा म्हाभारत
3. भीष्मन कथे
4. सीता-राम
5. बालकरा आर्यामतोपारव्याना
6. चंड कौशिक (1920)
7. नागानंद (1922)
8. कर्णना कथे (1923)
9. गदायुद्ध कथे (1928)

नाटक

1. अंचेमने (1914)
2. चंद्रहासाभ्युदय (1914)
3. शुका शिक्षणा (1918)
4. मौरय सिंहासना (1919)
5. मौरया दोरे (1923)

6. मध्यम व्यायोगा (1923)
7. अर्जुनना चार्तुमासा (1929)
8. मेंबरु (1932)
9. नम्मा नाटकाभिनया (1932)
10. उद्धारानंदा (1933)
11. सद्रि सुब्बा (1933)
13. पंचा कन्येयरु (1933
14. नागानंदा (1934)
15. वज्र मुष्टि (1934)
16. पुर्नजन्मा (1934)
17. साणूरु संकय्या (1934)
18. वंतिकेदारा (1935)
19. योगक्षेम (1936)
20. मर्जि (1936)
21. शिक्षण परीक्षे (1936)
22. नम्मा हळेया नाटकदा नेनापु (1936)
23. ईद्दवरु मूवरु (1936)
24. सती (1937)
25. दिवगंता (1938)

WORLD KONKANI LIBRARY
Accn No :002443

26. मनेयल्लि महासभे
27. मधुसूधना

कथे - कादंबरि - चरित्र

1. स्त्री-जाति पूर्णत्व (1912)
2. ऋण शोध (1912)
3. अश्वथा मृग (1913)
4. प्रेम पिपासे (1913)
5. कुमारा भीमा सिंहा (1913)
6. कमला कुमारि (1913)
7. क्षात्र तेजा (1914)
8. स्वप्नदा तोट्टिलु (1914)
9. कलावती (1914)
10. विंध्या वासिनि (1915)
11. वरादक्षिणेया विडंबने (1915)
12. हणदा प्रभावा (1915)
13. इसोपना परि (1915)
14. दयाळुवादा बुद्धनु (1916)

15. दुड्डिन हेळिके (1917)
16. गुरुविना गुलामा (1917)
17. पटटाभिषेका (1922)
19. ओंदु चिक्का कथेया कथे (1923)
20. शांति (1924)
21. श्रीकृष्ण कथामृता (1925)
22. डाक्टरारा विज़िट (1927)
23. कूलि (1932)
24. जीविसिरुवा भाग्या (1936)
25. द्वितीय शाहजाहान (1936)
26. अल्लावुद्धीन (1937)
27. कोळि जीवना
28. कन्या बलि
29. वधु परीक्षे
30. राज्य प्रेम

2443

9Ale3
L.H-> Dev
NAG

कम्तिलें विषयांतु कोणिपुणि उल्लोचा जाँवों, अथवा बरोच जाँवों, बायसरलारी हाजे पूडे ताग्गेले विषयुजावनु बरेलेले तीग जानांक उडगासु करनाशी हें काम कोरचो तश्शी ना. तान्नि महळारी, श्री मुरलीधर उपादयु, हिरियडक, श्री जि. वरदराय पै, आनि श्रीमति बि. लीलाभट. हॉतु श्रीमति लीला भट्टांक आम्मि आजन्म रुणि जावनु आस्का, तीणे कान्तिले समग्र साहित्य सोदुन, विशेष श्रम आनि श्राद्धेन हें काम तपस्सा की मळयावरी तीणे संग्रह कोरनु दिल्लेले आस्सा. कन्नडाचे साहित्य लोग तिक्का केदनायी कृतज्न जावनु आसूका. हाँवें हाँगेले पुस्तकांचे आधारावयरि हें सान पुस्तक बरयलेले आस्सा. तश्शी जावनु हें तीन मूर्तियांक हाँव मनभोरनु नमस्कारु करता आनि मेग्गिलि कृतज्नता अर्पण करता.

हें पुस्तक बोरोचाक प्रोत्साह दीवनु प्रकट करता आश्चे मालगडयांक आनि मिग्गिले बरेप पोळोनु मार्गदर्शन केल्लले माल्गड एम मुकमंद प्रभु आनि प्रभाकर जोशी हांका हाँव नमस्कारु करता.

नागराजराव जवळी

लेखक सांगता

श्री. एम. एन. कम्ति म्होणु प्रसिद्धि जाल्ललो दिवंगतु मुण्डकूरु नरसिंह काम्तिले विषयावयिरि बरय लेले एक सान पुस्तक हें. कर्नाटकाचे भित्तरि आनि भायरि अश्यिले कोंकणि लोगांक काम्तिले परिचय कोरनु दिवचे उद्धेशारि देवनागरि लिपिंत प्रकट जात्ता आस्स. दिवंगत एम.एन. काम्तिल व्यक्तित्व होड. तर्शीचि ताणे बरयलेले सहित्य ही होड्ची. ताग्गेले सहित्याचे विमर्शा हांग हावें करनी. मिग्गिलो उद्धेशु सीमित जावनु आशिले निमित्त आनि ते काम हें सान पुस्तकाचे मिति दाण्टवुन वच्चे भैंय आश्चि निमित, हाँवें ताग्गेले स्वल्प पुस्तकाचे परिचय मात्र कोरनु दिल्ला. ताग्गेले काणि, कवन, ताज्जे नाँव मात्र सांगला. ताणे बरयलेले पुस्तकाचे पट्टि हें पुस्तकाचे आखैरी दिवनु ताग्गेलें पुस्तक सक्कड कन्नडांतु आस्सा. आसक्त लोकान् तें गेवनु वज्युवेत्.

५६ (56) वर्षा माकशि स्वर्गवासि जाल्लल्या एम. एन. कम्तिले स्मरणा मूर्तिचें पादकमलांतु मिग्गिलें हें एक तुलसीदळु आस्सों म्होणु प्रार्थन करता.

नागराजराव जवळी